

יצאו שטרות, שאף על פי שמיטלטלין, מכל מקום אין גופן ממון, ולכן אין פודין בהם.⁽¹¹⁾

סבורה היתה הגמרא, שבכל התורה אין רבי דורש בכללי ופרטי, אלא בריבוי ומיעוטי, ולכן מקשינין:

אמר תמה ליה רבינא למרימר: וכי רבי בריבוי ומיעוטי דריש, והא רבי בכללי ופרטי דריש במרצע של עבד עברי, שנאמר

[דברים טו]: "כי ימכר לך אחיך העברי, ועבדך שש שנים ובשנה השביעית תשלחנו חפשי מעמך. והיה כי יאמר אליך לא אצא מעמך, ולקחת את המרצע ונתת באזנו ובדלת והיה לך עבד עולם":

דתניא: "מרצע". אין לי אלא שרוצע את אזנו במרצע —

מנין לרבות רציעה בסול [קיסם שראשו חד]⁽¹²⁾ והסירא [קוץ] והמחט והמקרה

אך ראה בקצות החושן סימן קצ סק"ו, ובסימן קכו סק"ט, דמתבאר מדבריו שבאמת החוב עצמו מיקרי "גופו ממון", ואם יפדה במלוה על פה יהא הבן פדוי, ורק כשנותן לו מלוה בשטר הוי אין גופו ממון "משום שאינו קונה השטר חוב אלא על ידי הראיה [בכתיבה ומסירה] והוא השטר חוב, ואין גופו ממון".

אלא שכבר העיר על דבריו ב"חידושי רבי שמואל" קידושין סימן ה: דסוף סוף אף במלוה בשטר הרי את החוב עצמו מכר על ידי מסירת הראיה, והחוב הוי גופו ממון לדעת הקצה"ח, ומאי איכפת לן כמה שנעשה הקנין על ידי השטר שאין גופו ממון.

וב"חידושי רבי שמואל" שם צידד לומר על פי דרך הקצה"ח, שאם כי החוב עצמו הוי גופו ממון, מיירי הכא שהחוב עצמו אינו שוה חמש סלעים למוכרו בשוק אלא בצירוף השטר, דעל ידי שהוא מלוה בשטר שוה יותר, ונמצא דשווי השטר עצמו מצטרף לחמש סלעים, ובכי האי גוונא הוא דלא מהני לפדיון הבן, ומשום דשווי הראיה אינו גופו ממון, ראה עוד שם שסייע דבריו על פי דברי המנחת חינוך. אלא שכבר הביא שם, דברש"י במשנתנו מבואר בהדיא שכל החוב אינו אלא חמש סלעים.

12. רש"י לעיל לז ב.

טעם התורה משום דמיטלטל, שזה הוא רק רמז למעט קרקע, אבל טעם התורה הוא משום דקרקע אין פודין בו, וכיון דעבד הוקש לקרקע גם בו אין פודין.

11. א. בשבועות לז ב דרשינן כלל ופרט וכלל בכתוב הנאמר בשבועת הפקדון "וכחש בעמיתו בפקדון או בתשומת יד או בגזל ... או מכל אשר ישבע עליו לשקר" למעט שטרות שאין גופן ממון, ופירש שם רש"י: שאינן אלא לראיה בעלמא. ופירוש זה לא יתכן אלא גבי שבועת הפקדון, שאינו נפקד על החוב שבשטר אלא על הניר בלבד שהוא אינו אלא לראיה בעלמא, וכעין זה שייך לפרש גם בענינים המבוארים בשבועות מב ב, דמעטינן שטרות מכלל ופרט וכלל. אבל בעניננו גבי פדיון וכן גבי אונאה בשטרות [בבא מציעא נו א, הובא בהערה במשנה], אי אפשר לפרש לכאורה כפירוש זה, לפי מה שפירש רש"י כאן וגבי אונאה שהנידון הוא שנתן לו את החוב עצמו. [ואם היינו מפרשים כפירוש התוספות — המובא בהערה במשנה — שפירשו גבי אונאה שלא מכר לו אלא שטר, וכעין זה נתבאר בהערה שם לפרש גם במשנתנו, אם כן, באמת הוי אין גופן ממון על דרך שפירש רש"י בשבועות].